

celedikten ve 1954 Petrol Yasası'nı eleştirdikten sonra yabancı tekellerin Türk petrol alanına yaklaşımlarını tarihsel bir perspektif içinde tartışıyordu. Yabancı tekeller ellidörtlerde zengin petrol yatakları bulunması olasılığını araştırmak için girdikleri ve 1958-59 yıllarına değin yoğun bir arama çabasını sürdürdükleri Türkiye'de bu yıllardan sonra yalnız dağıtım pazarını ellerinde tutmak ve kendi ürünleri ile yarışabilecek yatakların bulunmasını ellerinden geldiğince engellemek için kalıyorlardı. Bol ve ucuz petrol döneminin yerini az ve pahalı petrol dönemi kesinlikle alınca da petrol politikası tartışmalarında on yıl öncesindekinden çok farklı görüşlerin çıkmasına na şaşmamak gerek.

Petrol alanındaki politikaların nasıl acımasızca uygulanageldiğinin örnekleri Kongre'nin ilk günündeki iki konuşma ve onları izleyen tartışmalarda açıklıkla verildi. Bindokuzyüzyetmişlerin dünya petrol bunalımının temelinde yatan gerçeğin uluslararası tekeller ve emperyalist ülkelerin petrol fiyatlarını yükselterek, önceden işletemedikleri petrolü şeyler ve bitümlü kumlar gibi büyük enerji kaynaklarını ekonomiklik sınırları içine sokmak, geri bırakılmış ülkeler üzerindeki egemenliklerini buyolla pekiştirmek ve petrol üreticisi ülkelerin geçici kazançlarını kısa sürede kendilerine çevirmek şeklinde ortaya çıktığı bu tartışmanın çarpıcı sonucu idi.

Uluslararası alanda uygulanan bu acımasız politikanın örgütü olan Uluslararası Enerji Ajansı'nın içyüzü ve ülkemizin böylesi bir örgüt içine girişiyile yitirdiği şeyin özünde bağımsızlığı olduğu gerçeği Kongre'nin bir başka gününde bir başka konuşmacı tarafından tartışma götürmez bir biçimde ortaya kondu.

Kongre'nin kapanış gününde yapılan Panel en ilginç olaydı denilebilir. Değişen koşullarla birlikte petrol tartışmalarındaki tezler de değişmeye başlamıştı. Sekiz, on yıl önce petrolde kamulaştırmayı savunanlara en ağır suçlamaları yöneltenler şimdi ulusallaştırmadan yana olmuşlardı. Kendilerine göre geçen süre içinde gerekli kadroları yetiştirmiş, teknolojimizi geliştirmiştik; artık petrol endüstrimizin arama dışındaki alanlarını ulusallaştırabiliriz. Arama alanı ise yine yabancılara açık kalmalıydı. Ve doğaldı ki yalnız arama için yabancı şirketin gelmeyişi öbür kesimlerdeki ulusallaştırma-

dan vazgeçilmesini gerektirecekti. Bu çelişkinin bir tek nedeni olabilirdi, geçmişin ağır yükünden kurtulamamış olmak. Yirmi yıl öncenin tezini bugün de aynıyla savunanlarsa yalnızca dağıtım alanını ellerinde tutmaya çalışanlardı. Ne varki bu kesimin temsilcileri de çelişkilerden kurtulmayı başaramıyorlardı. Yabancı tekellerin yıllaryılı en umutlu ruhsatları arama yapmadan kapalı tutmuş olmalarını bugün bile suskunlukla karşılayan giderek bu olanağı onlara veren Yasa'yı savunan bu görüş, TPAO'nun şimdilerde elinde tuttuğu ruhsatların çokluğundan, ulusal şirketin bu işin altından kalamayacağından ve yabancı şirketlerin bu ruhsatlara giremeyeşinden şikâyetçi idi. Aynı görüş bir yasanın bulunmayışını kullanarak Petrol Ofisi üstünde kuşkular yaratmaya çalışırken ADAŞ girişiminin neden ve nasıl engellendiği ve sürüncemede bırakıldığını tartışma dışı bırakmaya çalışıyordu. Arama, üretim ve arıtma alanında hiç ya da çok az etkinliği bulunan, oysa dağıtım alanında aslan payını alan çevrelerin görüşünün böyle çelişkili olması da kaçınılmazdı. Petrol endüstrisinde aracılığı üstlenen kesimin görüşü ise daha bir karmakarıştı. Yabancı şirketlerin bulduklarını kaza ile bulduğu, yerli şirketin artık buluş yapamayacağı, birkaç parçaya bölünmesi gerektiği savlarına, güçlü vatandaşlarımızın çeşitli önlemlerle bu endüstriye çağırılması önerisi eşlik ediyordu.

Elbette yıllardır süren petrol kavgasında dün olduğu gibi bugün de ulusal çıkarları açıkça ve çelişkisizce savunan sesler vardı. Petrol tüketimimizin kıskırtılarak bu kaynağa bağımlılığımızın nasıl artırıldığı, petrol endüstrisinde kamulaştırmaya gidilmesinin Türkiye'nin "petrol aramalarını ulusal olanakları ile yapama"yaacağı uyutmacası ile önlenerek sözkonusu bağımlılığın nasıl sürdürülmek istendiği, bu endüstrinin nasıl kapitüler nitelikte önlemlerle düzenlendiği, bu alanda kendimize yeterli olabileceğimiz ve bağımlılığın teknik bir nedeninin olamayacağı ve fakat ulusal çıkarlara yönelik petrol politikasının da Uluslararası Enerji Ajansı türü dış bağlantılarla birlikte yürütülemeyeceği bu seslerden kalan izlenimlerdi.

Sözün kısası kutlanması gereken bir yaklaşımdı Türkiye Üçüncü Petrol Kongresi'nin yaklaşımı.

Diğer bazı toplantılardan kısa bilgiler

Derleyen Ayhan ERLER Jeoloji Mühendisliği Bölümü, ODTÜ, Ankara

9. DÜNYA PETROL KURULTAYI

Tokyo, 11-16 Mayıs 1975

Kurultayda jeoloji, arama ve taşıma, kuyu delme ve üretim, işleme ve depolama, saklama ve güvenlik konularında 160'tan fazla bildiri sunulmuştur.

GEOLOGICAL SOCIETY OF AUSTRALIA

1. AVUSTRALYA JEOLJİ KURULTAYI

Glenside, South Australia, 12-16 Mayıs 1975

Kurultayda Prekambriyen, Paleontoloji, Tortul Kayalar, Avustralya Prekambriyen'inde deformasyon biçimleri ve oluşumları, Prekambriyen yaşlı kayalardaki maden yatak-

ları, Prekambriyen yaşlı kayaların jeokimyası ve jeokronolojisi, Prekambriyen yaşlı kayaların petrojenezi ve başkalaşımı, Adelaide jeosenkinali ve tabanı, Musgrave ve Arunta blokları ve Hamersley ve Bangemall havzaları konularında 90 civarında bildiri sunulmuştur.

CANADIAN SOCIETY OF PETROLEUM GEOLOGISTS VE CANADIAN SOCIETY OF EXPLORATION GEOPHYSICISTS 1975 ORTAK KURULTAYI

Calgary, Alberta, 20-23 Mayıs 1975

Kurultayda petrol jeolojisi, jeofizik, madencilik ve çevre sorunları konularında 30'dan fazla bildiri sunulmuş, pet-

rol ve doğal gaz aranmasında plâka tektoniğinin, jeokimyanın ve jeofiziğin kullanılması üzerine konferanslar verilmiştir. Bunlardan başka, "Devlet petrol şirketi ve devletle endüstri arasındaki gelecekteki ilişkiler" konulu bir açık oturum da kurultay programı içinde yer almıştır.

Kurultayda verilen konferansların ve sunulan bildirilerin özlerini derleyen kitap Türkiye Jeoloji Kurumu Kitaplığında bulunmaktadır.

2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER JEOTERMAL KAYNAKLARIN GELİŞTİRİLMESİ VE KULLANILMASI SİMPOZYUMU

San Francisco, California, 20-29 Mayıs 1975

Simpozyuma 358 bildiri yollanmış, bunlardan 129'u sözlü olarak sunulmuştur. Simpozyumdaki bildiriler şu gruplara ayrılmışlardır: kaynak geliştirmenin günümüzdeki durumu, jeoloji, hidroloji, jeotermal sistemler, jeokimyasal ve jeofiziksel arama yöntemleri, çevresel etkenler ve artıkların ortadan kaldırılması, sondaj teknolojisi, üretim teknolojisi, rezervuar mühendisliği, alan yönetimi, elektrik üretimi, yer ve süreç ısınması, tek ve çok yönlü gelişmeler, ekonomik ve parasal konular, yasal ve kurumsal konular. Bildiriler arasında Türkiye'nin jeotermal kaynaklarına ilişkin 10 kadar bildiri vardır.

Simpozyuma yollanan bildirilerin özlerini derleyen kitap Türkiye Jeoloji Kurumu Kitaplığında bulunmaktadır.

10. ULUSLARARASI KRİSTALOGRAFİ KURULTAYI

Amsterdam, 7-15 Ağustos 1975

Kurultayda çeşitli konularda 900'ü aşkın bildiri sunulmuştur. Sunulan bildirilerin gruplandırılışı şöyledir: bakışlılık, yapı bulma yöntemleri, önemli biyolojik maddeler, inorganik bileşiklerin ve minerallerin yapıları, metaller ve alaşımlar, organik bileşikler, organometalik ve koordinasyon bileşikleri, manyetik yapılar, amorf ve kısmen amorf maddelerin yapısı, molekül-İçi ve moleküller-arası etkilenmeler, moleküler olmayan kristallerin kafes dinamiği, faz değişimi, toz difraksiyon, moleküler kristallerin fiziksel özellikleri, kristallerin fiziksel özelliklerinin makroskopik tanımlaması, kristal büyümesi ve morfolojisi, elektron yoğunluk dağılımları ve atomik parametrelerin doğruluklu incelenmeleri, difraksiyon incelemeleri için cihazlar, difraksiyon teorisi ve ilgili deneyler, kristal eksiklikleri, gaz elektron difraksiyonu, kristal yapılarının difraksiyondan başka yöntemlerle incelenmesi, kristalografik bilgisayar uygulamaları, kristalografide eğitim ve haberleşme, ikizlenme ve politipler, dokular.

Kurultaydaki bildirilerin özlerini derleyen kitap Türkiye Jeoloji Kurumu Kitaplığında bulunmaktadır. Ayrıca bildiri özleri Acta Crystallographica dergisinin Cilt A31, Bölüm S3, 15 Haziran 1975 tarihli sayısına ek olarak da yayımlanmıştır.

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF GEOCHEMISTRY AND COSMOCHEMISTRY VE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF HYDROLOGICAL SCIENCES DOĞAL SU KAYNAKLARININ JEOKİMYASI ULUSLARARASI SİMPOZYUMU

Burlington, Ontario, 18-22 Ağustos 1975

Simpozyumda doğal su kaynaklarının jeokimyasal incelenmesinde kullanılan analitik yöntemler, laboratuvarlar arası karşılaştırmalar, yüzeysel su sistemlerinin jeokimyasal ve matematiksel modelleri, yeraltı suyu sistemlerinin jeokimyasal ve matematiksel modelleri ve kirlenmemiş sular konularında 80'den fazla bildiri sunulmuştur.

8. ULUSLARARASI KARBONİFER STRATİGRAFİSİ VE JEOLJİSİ KURULTAYI

Moskova, 8-13 Eylül 1975

Kurultayda kömürlü formasyonların incelenmelerindeki ilerlemeler, SSCB'nde Karbonifer Stratigrafisi, SSCB'nde kömür havzalarının jeolojisi ve aranmasının ana sorunları, SSCB'nde kömürün bileşimi, niteliği ve ekonomik değeri ve ABD'nde Karbonifer Stratigrafisi ve Jeolojisi konulu konferanslar verilmiş, paleontoloji ve stratigrafi, paleocoğrafya ve litoloji, mineraloji ve jeokimya, kömürlü formasyonlar, tektonik, kömür petrografisi ve kömürün oluşumu, doğal gaz, petrol ve kömür oluşumu ilişkileri, kömürün jeokimyası ve jeolojide matematiksel yöntemler konularında 130 civarında bildiri sunulmuştur. Kurultaya Türkiye'len Doç. Dr. Eran Nakoman (MTA), Dr. Yılmaz Konyalı (MTA) ve Nazmi Dil (TKİ) katılmışlardır. Kurultay sırasında Uluslararası Kömür Petrolojisi Komitesi, Uluslararası Paleozoik Mikroflorası Komisyonu, Uluslararası Karbonifer Stratigrafisi Alt Komitesi ve Uluslararası Permiyen Stratigrafisi Alt Komitesi çalışmalar yapmışlar, ayrıca Konodontlar üzerine bir simpozyum düzenlenmiştir.

ASSOCIATION GEOLOGICA ARGENTINA 6. ARJANTİN JEOLJİ KURULTAYI

Bahia Blanca, Buenos Aires, 21-27 Eylül 1975

Kurultayda bölgesel jeoloji, sedimantoloji, mineraloji, petrografi, jeokimya, tarihsel jeoloji, stratigrafi, jeotektonik, hidrojeoloji, maden yatakları, jeomorfoloji, izotop jeolojisi, paleomanyetizma ve paleontoloji konularında 150 civarında bildiri sunulmuştur.

Bildiri özlerini derleyen kitap Türkiye Jeoloji Kurumu Kitaplığında bulunmaktadır.

INTERNATIONAL SOCIETY FOR ROCK MECHANICS

16. KAYA MEKANİĞİ SİMPOZYUMU

Minneapolis, Minnesota, 22-24 Eylül 1975

Simpozyumda yamaçlar ve temeller, tüneller, madencilik ve kaya patlatma konularında 30 civarında bildiri sunulmuştur.

ULUSLARARASI JEOTERMOMETRİ VE JEOPAROMETRİ SİMPOZYUMU

University Park, Pennsylvania, 5-10 Ekim 1975

Simpozyumda jeotermometri ve jeobarometri konularında 70 bildiri sunulmuştur. Sunulan bildirimler arasında mantodaki sıcaklıklar ve basınçlar, manto bileşimindeki yanıl değişimler, piroksenlerin, sülfidlerin ve feldspatların jeotermometre ve jeobarometre olarak kullanılmaları ile ilgili olanlar dikkati çekmektedir.

ULUSLARARASI FOSİL ALGLER SİMPOZYUMU

Erlangen, Nürnberg, 6-10 Ekim 1975

Simpozyumda günümüzde kalkerli algler ve çökelmeleri, algli karbonatların ekolojisi ve petrografisi, biyoloji, fasiyez analiz, evrim ve sınıflama, yeşil algler, kırmızı algler, biyostratigrafi ve paleoekoloji, günümüzdeki ve eski stromatolitler, Prekambriyen algler ve Prekambriyen stromatolitler konularında 60 civarında bildiri sunulmuştur.

10. ÇEVRENİN UZAKTAN ALGILANMASI ULUSLARARASI SİMPOZYUMU

Ann Arbor, Michigan, 6-10 Ekim 1975

Simpozyumda 18 grupta toplanmış 170 bildiri sunulmuştur. Çeşitli konular arasında su kirlenmesi, hava kirliliği, tarım, ormancılık, jeoloji, maden yatakları ve hidrojeoloji konularına ağırlık verilmiş, bu konuların çeşitli ülkelerin ulusal uzaktan algılama programları içinde de önemli yer tuttuğu izlenmiştir.

SOCIETY OF EXPLORATION GEOPHYSICISTS 45. YILLIK KURULTAYI

Denver, Colorado, 12-16 Ekim 1975

Kurultayda sismik araştırmalar ve yorumlama yöntemleri, gravite ve manyetik araştırmalar, elektriksel yöntemler, kuyu logları, uzaktan algılama, maden arama jeofiziği, mühendislik jeofiziği, jeotermal kaynakların aranması, denizbilim ve arama endüstrisini etkileyen güncel ve önerilen devlet yönetmelikleri konularında 200 bildiri sunulmuş, "A.B.D. Enerji Endüstrisinin Durumu" konulu bir açık oturum yapılmış ve "Sismik Stratigrafinin temel İlkeleri" konulu semineri M. B. Dobrin ve R. E. Sheriff sunmuşlardır.

ICSOBA (INTERNATIONAL COMMITTEE ON STUDY OF BAUXITE, ALUMINA, AND ALUMINIUM)

BOKSİTİN JEOLJİSİ, JEOKİMYASI VE İŞLENMESİNDEKİ GELİŞMELER SİMPOZYUMU

Dubrovnik, Yugoslavya, 20-22 Ekim 1975

Simpozyumda boksitin jeolojisi, jeokimyası, mineralojisi

ve işlenmesi konularında 60'tan fazla bildiri sunulmuştur. Simpozyuma Türkiye'den Ender Atabey (ODTÜ) katılmış ve "Mineralogy, chemistry and origin of Mortaş (Seydişehir - Konya) bauxite deposit" (Mortaş (Seydişehir - Konya) boksit yatağının mineralojisi, kimyası ve kökeni) üzerine bir bildiri sunmuştur.

GEOLOGICAL SOCIETY OF AMERICA 1975 YILLIK KURULTAYI

Salt Lake City, Utah, 20-22 Ekim 1975

Kurultayda ekonomik jeoloji, genel jeoloji, Pleystosen jeolojisi, çevre jeolojisi, genel ve organik jeokimya, tektonik, sedimanter petroloji, sedimantoloji, petroloji, mineraloji, Prekambriyen yaşlı kayaçların jeolojisi ve jeokimyası, hidrojeoloji, paleontoloji, mühendislik jeolojisi, deniz jeolojisi, stratigrafi, jeomorfoloji, kömür jeolojisi, petrolojisi ve jeokimyası, okyanus çökellerinin ve kabuk kayaçlarının jeokimyası, jeofizik, deneysel ve teorik jeokimya ve yapısal jeoloji konularında 500'den fazla bildiri sunulmuştur. Kurultayda, ayrıca, Batı Kuzey Amerika'da kömür oluşumu, değişmesi ve madenciliklerinin jeolojik yönleri, nükleer enerji santralleri için yer seçimi, Batı Kuzey Amerika Kambriyen: Paleontoloji ve Çökelme Ortamları, yeraltı suyu kullanımının yasal yönleri, yüksek basınç altında mineraller ve kayaçlar, jeoloji eğitimi, Büyük Tuz Gölü, enerji kaynakları üzerine bilgilerin kullanılması, sulu sistemlerde ağır metallerin çözünürlüğü veya emilmesi, Batı Amerika sıradağlarında Senozoyik Tektoniği ve yöresel jeofizik, doğal gazın organik jeokimyası, öğrenci, araştırmacı ve çevreci için veri kullanımı, Powell Gölü araştırma projesi, Bingham maden bölgesi, jeolojinin tarihi ve kurak bölgelerin çevresel jeolojisi konularında 16 simpozyum düzenlenmiştir.

INTERNATIONAL UNION OF GEOLOGICAL SCIENCES COMMITTEE ON STORAGE, AUTOMATIC PROCESSING, AND RETRIEVAL OF GEOLOGICAL DATA JEOLJİK VERİLERİN ELDE EDİLMESİ, KULLANILMASI VE SERGİLENMESİ SİMPOZYUMU

Paris, 24-26 Kasım 1975

Simpozyumda veri kullanılması, veri yapıları, veri elde edilmesi, fosil yakıtlar verileri ve maden yatakları verileri üzerine 30 bildiri sunulmuştur.

Simpozyumda sunulan bildirimlerin özlerini derleyen broşür Türkiye Jeoloji Kurumu Kitaphında bulunmaktadır.